

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันอย่างเด่นชัดถึงขีดสุดไม่ได้ว่า ปัจจุบัน เทคโนโลยี ช่วยทำให้มนุษย์เกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการเดินทาง การสื่อสาร ซึ่งส่งผลทำให้ในแต่ละวันมนุษย์สามารถทำให้งานได้มากขึ้น ใช้ชีวิตได้ยาวนานขึ้น แต่มีเวลาพักผ่อนน้อยลง อันเนื่องมาจาก การแข่งขันในการดำเนินชีวิตทางด้านการงานเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การใช้ชีวิตท่ามกลางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและก้าวหน้านี้เอง ส่งผลอย่างยิ่งต่อวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมคนเมือง ซึ่งจากความก้าวหน้าและการแข่งขันในการดำเนินชีวิตดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเครียดหรือไม่มีเวลาดูแลครอบครัว หรือคนใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะต้องถูกพัฒนาและเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ระบบการศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่การให้ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยการนำธรรมะเข้ามาบิณฑบาตในการเรียนการสอนนั้น ถึงแม้จะทำมาอย่างยาวนาน แต่จากข่าวสารที่ประชาชนทั่วไปได้รับในปัจจุบันต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ปัจจุบันเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้ความสำคัญกับธรรมะน้อยลง แต่ให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและความเจริญทางด้านวัตถุเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลต่อเนื่องต่อพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ และเมื่อเยาวชนเหล่านั้นได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ก็จะนำพฤติกรรมดังกล่าวติดตัวมาด้วย และจะส่งผลต่ออนาคตของชาติ

ในการดำเนินชีวิตของเยาวชนในปัจจุบัน จะควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวนอกจากจะช่วยทำให้ชีวิตสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้เยาวชนขาดจริยธรรมหรือเกิดปัญหาด้านจริยธรรมเกิดขึ้นได้ โดยจริยธรรม (Ethics) หมายถึง ความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องที่เป็นตัวแทนศีลธรรมที่เป็นอิสระในการเลือกที่จะชักนำพฤติกรรมบุคคล

เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศ [Information Technology (IT)] และระบบสารสนเทศ [Information Systems (IS)] ทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างกันระหว่างบุคคลและสังคม เพราะทั้งสองสิ่งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมนำมาซึ่งสิ่งที่เรียกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ใหม่ ๆ สามารถทำให้เกิดการกระจายอำนาจให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้อื่นหรือของกลุ่มแข่งขัน การตกงาน การประกอบอาชญากรรมข้อมูล ตลอดจนการเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นต้น เทคโนโลยี

สารสนเทศ [Information Technology (IT) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มีอิทธิพลอย่างมากในเรื่องการกระจายอำนาจ ทรัพย์สิน สิทธิ และความรับผิดชอบ (Obligation) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ทำให้เกิดผู้แพ้ ผู้ชนะ ผู้ได้ประโยชน์ จากภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดการกระทำที่เป็นความรับผิดชอบด้านจริยธรรมและด้านสังคมขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัญหาของสังคมไทยซึ่งทวีความรุนแรง และมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา สาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไร้พรมแดน และปัญหาสังคมหลายด้านยังรุมล้อมคุกคามเด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็กเยาวชนนักเรียน นักศึกษา ที่จะต้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อม ต้องขาดความมั่นคงจนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา เช่น ปัญหา การก่อเหตุทะเลาะวิวาท ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนและปัญหาอาชญากรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านเยาวชน จึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย 8 คุณธรรมพื้นฐานประกอบด้วย

1. **ขยัน** คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร ใฝ่หาความรู้ มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง
2. **ประหยัด** คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ
3. **ซื่อสัตย์** คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง
4. **มีวินัย** คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม
5. **สุภาพ** คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. **สะอาด** คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. **สามัคคี** คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและบริหารจัดการความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. **มีน้ำใจ** คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

จากนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา 8 คุณธรรมพื้นฐานข้างต้น สถาบันการศึกษาจึงควรเร่งรัดนำไปปลูกฝังคุณธรรมพัฒนา ให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้นทุกฝ่ายจะต้องมีความตั้งใจ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน พ่อแม่ต้องดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิด ครูต้องมีจิตสำนึกและวิญญาณของความเป็นครูเพิ่มขึ้น ภาครัฐและเอกชน องค์การศาสนา และสื่อมวลชน ต้องตื่นตัวกระตือรือร้น และผนึกกำลังเพื่อการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคงอย่างน้อยที่สุดทุกคนควรทำงานให้เต็มกำลัง เต็มความสามารถ และเต็มเวลาด้วย 8 คุณธรรมพื้นฐานคือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจหากเกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ตลอดจนประเทศไทยแล้ว โดยเฉพาะประเทศไทยนั้นก็จะพ้นวิกฤติทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นสังคมคุณธรรมนำความรู้ ชีวิตของคนในชาติ คงจะดีกว่าเดิม สังคมไทยจะสงบสุขกว่านี้ ประเทศไทยก็คงเป็นไทยอยู่ตลอดไป มีการพัฒนาอย่างรุดหน้าไม่ด้อยกว่าประเทศใดในโลกนี้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมในการเปิดธรรมะผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ไปประกอบการนำเสนอแนวทางในการค้นหาวิธีการหรือตัวกลางทางสื่อต่าง ๆ เพื่อส่งข้อมูลด้านธรรมะสู่เยาวชนของชาติให้มากยิ่งขึ้น และ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยเฉพาะสื่อสาธารณะต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนการด้านการสื่อสาร ในการที่จะสอดแทรกเนื้อหาด้านธรรมะ คุณธรรม และจริยธรรมในเกิดขึ้นกับเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะทางประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา (ชั้นปี)
- สถานภาพของครอบครัว
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว
- สาขาวิชาที่เรียน

พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ

- จำนวนสื่อ
- ประเภทสื่อ
- วิธีการถ่ายทอด
- ระยะเวลาการรับสื่อ
- ความเชื่อถือในธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ความถี่ในการเปิดรับ
- ช่วงเวลาของการเปิดรับ

ตัวแปรตาม

การนำความรู้ธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- หลักธรรมแห่งอริยสัจสี่
- หลักธรรมแห่งอริยมรรค 8
- หลักธรรมะปฏิบัติแห่งศีล 5

การเปิดรับสารธรรมะ

- ความรู้ทั่วไปทางศาสนา
- อริยสัจสี่ - อริยมรรค 8
- ศีล 5

ความพึงพอใจ
ต่อการเผยแพร่

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดของสื่อที่ใช้เผยแพร่ธรรมะที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเปิดรับ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และเปิดรับสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการนำความรู้ด้านธรรมะไปปฏิบัติภายหลังได้รับการถ่ายทอด
4. เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะทางประชากรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลต่อการเปิดรับสารธรรมะจากสื่อต่าง ๆ หรือไม่
2. ชนิดของสื่อต่าง ๆ ที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเปิดรับมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเปิดรับสารธรรมะหรือไม่
3. วิธีในการถ่ายทอดสารธรรมะต่าง ๆ มีผลต่อการนำความรู้ด้านธรรมะที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

4.สมมุติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ชนิดของสื่อในการเผยแพร่ธรรมะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. วิธีการถ่ายทอดสารธรรมะมีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ด้านธรรมะไปปฏิบัติภายหลังได้รับการถ่ายทอด

5.ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการเก็บข้อมูล โดยจะเก็บตัวอย่างจากประชากรที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อจำกัดการวิจัย (Limitation of Study)

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการเก็บข้อมูลโดยจะเก็บตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัด สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน และโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาในการทำวิจัย 1 ปี

ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นพฤติกรรม的开รับสื่อ การนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา คือ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ

- 1.1. ลักษณะทางประชากร
- 1.2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ
- 1.3 การเปิดรับสารธรรมะ

2. ตัวแปรตาม

- 1.1 การนำความรู้สารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกรู้หาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อการถ่ายทอดธรรมะ ในลักษณะความพึงพอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเนื้อหาที่เกี่ยวกับ อริยสัจสี่ อริยมรรค 8 ประการศีล 5

ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา (ชั้นปี) สถานภาพของครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว สาขาวิชาที่เรียน

วิธีการถ่ายทอดธรรมะ หมายถึง การถ่ายทอดเนื้อหาธรรมะของพระสงฆ์ โดยการเทศนา การยกอุทาหรณ์จากชีวิตจริง และแนะนำการปฏิบัติ การบรรยายของวิทยากรหรืออาสาสมัคร ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาธรรมะผ่านสื่อ

การเปิดรับสาร หมายถึง การเลือกเปิดรับ เลือกรับรู้ เลือกจดจำเนื้อหาของประเภทธรรมะ

พฤติกรรม的开รับสื่อ หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลา ช่วงเวลารวมไปถึงประเภทสื่อและจำนวนสื่อที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เปิดรับ

ความรู้ด้านธรรมะ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับ อริยสัจสี่ อริยมรรค 8 ประการ ศีล 5

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาจิตใจ โดยเน้นทางศีลธรรม เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านทอดไปปฏิบัติ หมายถึง การแสดงออกทั้งทางความคิด และการกระทำ ได้แก่ การคิดดี ทำดี ลด ละ เลิกความเห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ซึ่งส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ ม. 4 ถึง ม. 5 ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. และโรงเรียนเอกชน

7.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบสื่อที่ใช้เผยแพร่ธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อให้ทราบพฤติกรรม的开รับสื่อ และเปิดรับสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการนำความรู้ด้านธรรมะไปปฏิบัติภายหลังได้รับการถ่ายทอด
5. เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้จากการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
6. เพื่อพัฒนาช่องทางการเปิดรับสื่อและสารธรรมะในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย